

Bertel Teilfeldt Hansen¹

Hvorfor stemmer folk ikke altid på krigsherrer? En simpel model over free-riding-problemet i valg med voldelige kandidater

I litteraturen om post-konfliktvalg er det et udbredt fund, at væbnede grupper, som ikke får tilstrækkeligt med stemmer, ofte genoptager konflikten. Det er imidlertid uklart, hvorfor denne situation overhovedet opstår: Hvorfor stemmer rationelle vælgere ikke altid på truende kandidater for dermed at undgå konflikt? Dette opstiller jeg et teoretisk svar på. I et spil med en enkelt periode vælger borgerne mellem en civil kandidat og en ”krigsherre”, som udøver vold mod dem i omvendt proportion med antallet af stemmer, han eller hun modtager. Modellen viser, at hvis vælgerne individuelt opnår ekspressiv nytte ved at stemme på den civile kandidat, vil de alle ende med at gøre dette, selvom de foretrækker, at krigsherren bliver valgt, og volden afsluttes. I ligevægten udøves den maksimale mængde vold.

”He killed my ma, he killed my pa, I’ll vote for him.”

Uofficielt slogan for Charles Taylors præsidentkampagne (1997).

I december 1989 krydsede Charles Taylor, en tidligere højtrangerende embedsmand i Doe-regeringen og kandidat fra Bentley College i Massachusetts, over grænsen mellem Côte d’Ivoire og Liberia med sin libysk finansierede hær og startede den Første Liberiske Borgerkrig.

Krigen varede i syv år og var præget af uhørt brutalitet på alle sider. Den er blandt de blodigste nogensinde i Afrika, og det anslås, at omkring 200.000 liberianere – svarende til 5 pct. af landets nuværende befolkning – mistede livet. Mere end 1 million mennesker måtte flygte til lejre i nabolandene.

Selvom Taylor begyndte med blot et par hundrede mand under våben,² besejrede han Doe-regeringens hær i en række slag og rekrutterede hurtigt en stor følgeskare. Han blev kun fravristet en direkte sejr af en splittelse i oprørsgruppen under belejringen af Monrovia. Taylor havde det meste af landet under fuld kontrol, da Abuja-aftalen i 1997 fastlagde, at et valg om regeringsmagten i Liberia skulle afholdes det samme år. Under valgkampagnen sang hans støtter det morbide slogan: ”He killed my ma, he killed my pa, I’ll vote for him.”

Da Taylor vandt det angiveligt frie og fair præsidentvalg med mere end 75 pct. af stemmerne, var medierne og det internationale samfund chokerede. En overskrift i *Baltimore Sun* lød: "What were Liberians thinking?" (Best, 1997). Hvorfor udtrykte de liberianske vælgere så overvældende støtte til en notorisk krigsherre, der netop havde plyndret deres land for naturressourcer og brugt disse til at føre en ekstremt destruktiv krig mod dem?

I denne artikel argumenterer jeg for, at det spørgsmål, man burde stille, ikke er, hvorfor folk nogle gange stemmer på krigsherrer, men tværtimod hvorfor de nogle gange ikke gør. Vel vidende at Taylor blot ville forsøge at tage magten med voldelige midler, hvis han ikke fik den ved valget, gjorde liberianerne det eneste, de kunne for at undgå en forlængelse af krigen: De stemte på ham, der førte den.³

Men denne pacificeringslogik erstatter blot et spørgsmål med et andet: Hvis vælgere kan undgå mere konflikt ved at stemme på de kandidater, der truer med vold, hvorfor finder post-konfliktlitteraturen så, at tidlige valg er farlige, netop fordi væbnede kandidater ofte taber dem og derefter genoptager konflikten (Brancati og Snyder, 2012; Collier, Hoeffler og Söderbom, 2008; Flores og Nooruddin, 2012; Hansen, 2014)?⁴ Hvorfor stemmer folk ikke altid bare på krigsherrer, hvis de ønsker at undgå krig?

Nedenfor giver jeg et teoretisk svar på dette spørgsmål ved at sætte valget mellem kandidater op som et simpelt *free-riding*-problem, hvor hver vælger foretrækker, at krigsherren bliver valgt, mens de selv får lov at stemme på den civile kandidat. Denne incitamentstruktur medfører en ligevægt, hvor krigsherren ingen stemmer får og derfor udøver den maksimale vold mod vælgerne. Udledningen af en sådan abstrakt, teoretisk mekanisme er første skridt til at forstå, hvorfor militært magtfulde grupper i den virkelige verden kan fortsætte med at tabe post-konfliktvalg, selv i den ekstreme situation hvor det ikke er i en eneste af vælgernes interesse.

Selve den matematiske formulering af teorien har en række fordele over prosa. Formelle modeller tvinger teoretikeren til at præcisere de involverede størrelser og til at være fuldstændigt eksplicit omkring de antagelser, der genererer konklusionerne. Eftersom modellens konklusioner altid følger strengt af antagelserne, sikres det ydermere, at det fremførte argument er logisk validt. Enhver læser kan utvetydigt afgøre, hvorvidt slutningerne rent faktisk følger af præmisserne. Endelig giver matematikken en særlig mulighed for at opnå konklusioner, som modelbyggeren ikke på forhånd kunne have forudset, og som man ville have vanskeligt ved at producere ud fra ren intuition. Løsningen på selv forholdsvis simple matematiske systemer er sjældent umiddelbart klar, før

den forelægger, hvorfor den formelle model er særdeles velegnet til at producere ny viden (eller ren nonsens) (Fiorina, 1975).

Artiklen går frem som følger: Jeg starter med kort at diskutere den seneste litteratur om valg og konflikt. Derefter inddrager jeg idéen om ekspressiv vælgeradfærd for at forklare, hvorfor vælgere i almindelighed møder op for at stemme, selvom deres individuelle indflydelse på valgresultatet er forsvindende lille. Dette koncept kombineres med et klassisk free-riding-problem for at konstruere en model, som forklarer, hvordan rationelle vælgere, der står mellem civile kandidater og krigsherrer, vil ende i en ligevægt med maksimal vold. Det sidste afsnit opsummerer og diskuterer implikationer for litteraturen og for policy. Igennem hele teksten trækker jeg på forskellige cases, herunder den liberiske, for at illustrere den fremsatte mekanisme.

Valg og vold

Litteraturen omkring demokratiske valg og intrastatslig vold har en forholdsvis kort historie. Indtil for ganske nylig har de to felter opereret relativt isoleret fra hinanden (Dunning, 2011).⁵ Det formentlig mest centrale spørgsmål inden for denne spirende litteratur er, hvordan valg i kølvandet på konflikt påvirker sandsynligheden for, at volden vender tilbage.

Empiriske studier på landeniveau finder, at vold er mest tilbøjelig til at vende tilbage, når et valg afholdes kort efter afslutningen på den forrige konflikt (Brancati og Snyder, 2012; Flores og Nooruddin, 2012), og særligt hvis valget flytter magten over regeringen fra én etnisk gruppe til en anden (Hansen, 2014). Ved hjælp af mikrodata på vælgerniveau i Colombia viser Steele (2011), at valg endvidere kan give væbnede grupper information om vælgeres tilhørsforhold og dermed hjælpe grupperne med at hævne sig på de illoyale.

Chacón, Robinson og Tørvik (2011) udvikler en model, der viser, hvornår demokrati findes i ligevægten frem for krig. Modellen indeholder to grupper, som enten kan kæmpe mod hinanden på slagmarken eller ved stemmeboksene. I begge typer kampe tilbyder grupperne borgerne et gode for at støtte dem. Under demokrati konkurrerer grupperne ved at tilbyde overførsler til alle, og under konflikt konkurrerer de ved at tage indkomst fra modstanderens støtter.

Det meste af det teoretiske arbejde i modellen udføres af den eksogene variabel, μ , som repræsenterer niveauet af ”iboende” støtte, en gruppe har blandt borgerne. Denne parameter er central, fordi den påvirker en gruppes mulighed for både at vinde et valg og vinde en krig. I den mest informative af deres tre ligevægte finder forfatterne, at for en lang række parameterverdier vil demokrati kun være stabilt, hvis den ene part er langt stærkere end den anden.

Wantchekon og Neeman (2002) og Wantchekon (2004) opstiller en model, der søger at besvare et spørgsmål parallelt til Chacón, Robinson og Torviks. Forfatterne undersøger, hvornår demokrati kan opstå ud af borgerkrig gennem en tostadiemodell, hvor to grupper først vælger, om de vil forblive i krig med hinanden, demokratisere eller invitere en ekstern magt, en såkaldt Leviathan, til at udpege én af dem til at regere. Givet den valgte mulighed i første runde vælger landets borgere så, hvor meget af deres indkomst de vil flytte fra forbrug til investering i kapital, og grupperne tager hver en del af denne investering.

Jo mere af investeringen grupperne forventes at ekspropriere, jo mindre vil borgerne investere, og jo mindre vil der således være at ekspropriere fra. Når der er krig, kan begge grupper tage ressourcer fra borgerne, hvilket medfører et højere samlet eksproprieringsniveau end under demokrati. Dette skyldes, at når en given gruppe øger sit eksproprieringsniveau, vil borgerne også reducere deres investeringsniveau, men tabet ved dette lavere investeringsniveau deles her mellem den pågældende gruppe og dens modstander, mens gruppen selv modtager hele den eksproprierede gevinst. Under demokrati, hvor kun én gruppe er ved magten, vil det samlede eksproprieringsniveau være lavere, fordi hele reduktionen i investering går ud over den magthavende gruppe. Den øgede investering medfører i modellen, at en gruppe opnår over dobbelt så stor gevinst ved at være ved magten under demokrati, som den gør ved at ekspropriere under krig.

Forfatterne viser først, at Leviathan aldrig vil blive inviteret. Dette skyldes, at kun én gruppe kan udpeges til at regere, og at den gruppe, der ikke udpeges, vil opnå mindre udbytte end under krig. Dernæst viser de, at demokrati kan opstå, hvis borgerne har tilstrækkeligt forskellige politiske præferencer, således at begge grupper vurderer, at deres sandsynlighed for at vinde er tilstrækkeligt høj. Det interessante ved modellen er, at ingen af grupperne behøver at tro, at deres chancer for at vinde er mere end 50 pct. Da gevinsten ved at være ved magten under demokrati er mere end dobbelt så stor som hver gruppes gevinst ved krig, vil deres forventede udbytte ved at vælge demokrati være større end ved at vælge krig, selv når deres vurderede odds for at vinde er noget ringere end fifty-fifty.

Både Chacón, Robinson og Torvik-modellen og Wantchekon og Neeman-modellen antager, at grupper vælger enten at slås eller stille op til valg. Den nytte, en gruppe opnår ved et valg, er udelukkende en funktion af goderne ved at være ved magten og sandsynligheden for at vinde valget. Ingen af modellerne inkorporerer mulighed for, at den tabende part, som typisk ingen goder får efter valget, blot løber fra sine løfter om demokrati, genoptager konflikten og fortsætter med at tage ressourcer fra borgerne med magt.

Dette ser ud til at være præcist, hvad Taylor stod klar til at gøre efter valget i 1997. Han havde bestemt ikke opgivet midlerne til voldelig ekspropriation op til valgdagen (Kieh, 2011), og det forekommer da også sjældent, at væbnede grupper gør det. Hverken UNITA eller MPLA havde overgivet deres våben op til det notoriske post-konfliktvalg i Angola i 1992, hvis resultat førte til en øjeblikkelig genoptagelse af krigen, og det egyptiske militær var så magtfuldt som nogensinde, da det opstillede den tidligere forsvarsminister, Abdel Fattah el-Sisi, i præsidentvalget i 2014. Det er notorisk svært for parter i en borgerkrig at demobilisere (se fx Walther, 1999), og post-konfliktvalg bliver meget ofte afholdt, mens de tidligere kombattanter stadig er fuldt bevæbnede (Kumar, 1998).⁶

Endvidere antager ovenstående modeller og andre i samme stil (se fx La Ferrara og Bates, 2001), at borgere tildeler stemmer eller støtte til kandidater baseret på forskellige goder, disse kan tilbyde, hvis de bliver valgt. Selvom dette umiddelbart synes rimeligt, overser det det velkendte downsianske faktum, at rationelle vælgeres beslutninger – uden yderligere antagelser – ikke kan påvirkes af kandidaters løfter. Med elektorater af en vis størrelse gør den enkeltes beslutning overhovedet ingen forskel for valgresultatet. Uanset hvilken af de lovede goder en vælger måtte foretrække, er dennes stemme fuldstændig irrelevant, fordi den ikke påvirker sandsynligheden for at opnå disse goder. Således er vælgere, der stemmer for at opnå bestemte policies, implicit irrationelle i disse modeller (Schuessler, 2000).

Ekspressiv vælgeradfærd

Selvom han var kendt for at påpege det paradoksale i, at folk stemmer, selv når deres chance for at påvirke valgresultatet er praktisk talt nul, noterede Downs (1957) faktisk selv, at vælgeres beslutninger kunne være påvirket af andre ting end blot valgresultatet. Det ville være rationelt at stemme, hvis vælgerne kunne bruge valgsituationen som en mulighed for at udtrykke sig selv og dermed opnå nytte uafhængigt af effekten på valgresultatet.

Dette adskiller sig markant fra den måde, stemmeafgivelse opfattes på ovenfor og i mange andre indflydelsesrige modeller over vælgeradfærd (se fx Hirschman, 1971; Olson, 1965; Rosenstone og Hansen, 1993). De paradokser, som genereres af sådanne ”instrumentelle” syn på stemmehandlingen, har ansøret en række modsvar, hvor forskellige led er blevet tilføjet for at gøre stemmeafgivelse rationel.

Sådanne led kan udspringe af borgerdyd (Brennan og Buchanan, 1984), af valgprocedurerne legitimitet (Frey og Stutzer, 2005), af en følelse af at høre til (Wilson, 1974) og af en moralsk forpligtelse (Hardin, 1982). Den klassiske

gennemgang i Riker og Ordeshook (1968) indeholder mere eller mindre alle disse kilder.

Ved at trække på arbejde inden for sociologi og antropologi konstruerer Schuessler (2000) en teori om ”ekspressiv” valgadfærd, hvor valghandlingen udføres for at definere vælgeren selv og ikke for at påvirke valgresultatet. Ifølge Schuessler handler valg om ”væren” og ikke om ”gøren”. Man stemmer ikke på Demokraterne for at øge mængden af demokratisk politik, der udføres, men for at udtrykke sin identitet som demokrat. Rationelle vælgere stemmer X for at være X -udøvere, og ikke fordi X kan realisere en bestemt policy Y .

Tilføjjelsen af et led for den ekspressive nytte ved at stemme løser ingen kollektive handlingsproblemer, fordi det ikke hjælper vælgerne med at koordinere. Det giver os dog en forklaring på, hvorfor borgere stemmer ved valg uden at være i stand til at påvirke udfaldet. Når dette kombineres med en simpel free-riding-model, bliver det klart, at selvom vælgere ville foretrække, at krigsherren fik mange stemmer, således at man undgik yderligere blodsudgydelser, vil enhver ekspressiv nytte ved at stemme på en civil kandidat forhindre en sådan ligevægt i at opstå.

Modellen

Den model, jeg fremsætter her, er væsentlig mindre sofistikeret end modellerne i Wantchekon og Neeman (2002) og Chacón, Robinson og Torvik (2011), og den søger ikke at forklare, hvornår grupper vælger at stille op til valg i stedet for at kæmpe på slagmarken. Den tager for givet, at et valg foregår og flytter fokus væk fra gruppernes beslutning og over på vælgernes beslutning. Helt afgørende undgår modellen antagelsen om, at grupper opgiver deres våben, når de stiller op til valg.

Spillet består af en befolkning på n individer, der stemmer i et post-konfliktvalg.⁷ Ved valget stiller to kandidater op: Den ene er en civil kandidat, som vil forblive fredelig uanset valgresultatet, og den anden er krigsherren, som vil udøve vold i omvendt proportion med antallet af stemmer, han eller hun modtager. Altså vil mere vold blive udøvet, jo færre stemmer krigsherren får. Antag, at vælgere alt andet lige altid vil foretrække at stemme på den civile kandidat, eftersom de derved opnår ekspressiv nytte. Dette kan betragtes således, at borgere ikke identificerer sig med en kandidat, som lige har ført en omkostningsfuld og destruktiv krig i deres land.

Lad v_i angive, hvorvidt vælger i stemmer på krigsherren eller den civile kandidat, således at $v_i = 1$, hvis i stemmer på krigsherren, og $v_i = 0$, hvis i stemmer på den civile kandidat. Lad $e > 0$ angive vælgerens ekspressive nytte ved at gøre sidstnævnte.

Vælger i 's nytte er givet ved:

$$u_i(v_i) = f(\bar{v}) + (1 - v_i)e$$

Hvor $\bar{v}$ betegner andelen af stemmerne, som krigsherren modtager:

$$\bar{v} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n v_i$$

$f: [0,1]$ beskriver mængden af det offentlige gode – fraværet af vold – der produceres.

f er kontinuert og tiltagende med $\bar{v}$. Funktionen viser, hvordan krigsherren udøver mindre vold, jo flere stemmer han eller hun får. Hvis krigsherren ingen stemmer får, udøves således den maksimale mængde vold, og $f(0) = 0$, mens $f(1) = 1$, og den minimale mængde vold udøves, hvis krigsherren får samtlige stemmer.

Udsagn 1. Så længe $e > 0$, f er kontinuert, og n er stort, vil der kun eksistere én ligevægt: Alle i vil stemme på den civile kandidat, og krigsherren vil producere den maksimale mængde vold.⁸

Udsagn 1 giver en forklaring på, hvorfor krigsherrer ofte ikke bliver valgt: Vælgerne vil individuelt hellere stemme på nogen, de kan identificere sig med, og eftersom goderne ved en reduktion i vold er spredt blandt n , har ingen vælger unilateralt incitament til at stemme på krigsherren.

En anden ligevægt kan opstå, hvis opsætningen ændres en smule, og f gøres diskontinuert. Antag, at de to kandidater stiller op i et præsidentvalg, hvor udfaldet er binært: Enten får man præsidentposten, eller også gør man ikke. Lad f være diskontinuert ved 0,5, således at hvis krigsherren opnår mere end halvdelen af stemmerne, bliver han eller hun præsident og udøver ingen vold, mens hvis krigsherren opnår lig med eller mindre end halvdelen af stemmerne, bliver den civile kandidat præsident, og krigsherren udøver den maksimale mængde vold. Formelt: $f(\bar{v} > 0,5) = 1$ og $f(\bar{v} \leq 0,5) = 0$.

Dette introducerer muligheden for en afgørende vælger, som har mulighed for at skubbe krigsherrens stemmeandel lige over 0,5. For $e < 1$ vil den afgørende vælger foretrække at gøre dette og undgå vold fuldstændigt frem for at opnå den ekspressive nytte ved at stemme på den civile kandidat.

Udsagn 2. Når f er diskontinuert ved $\bar{v}^*$, således at $f(\bar{v} > \bar{v}^*) = 1$, og $f(\bar{v} \leq \bar{v}^*) = 0$, kan der eksistere to ligevægte: Én hvor krigsherren ingen stemmer modtager og derfor producerer den maksimale mængde vold, og én hvor krigsherren modtager $n\bar{v}^* + 1$ stemmer og ingen vold producerer.

Selvom den anden ligevægt er fri for vold, vil den formentlig ikke opstå i praksis. Dette skyldes, at den, i modsætning til den første, er meget sårbar over for begrænset information. Uden komplet information om alle andre vælgeres stemme vil enhver, der stemmer på krigsherren, have mistanke om, at tilstrækkeligt med vælgere allerede stemmer på krigsherren, således at $\bar{v} > \bar{v}^*$ holder selv uden deres stemme. Eller de vil have mistanke om, at for få vælgere stemmer på krigsherren, således at $\bar{v} > \bar{v}^*$ ikke holder selv med deres stemme. I begge tilfælde vil det være rationelt for den pågældende vælger at skifte til at stemme på den civile kandidat og dermed opnå e . Blot en lille smule usikkerhed gør den ikke-voldelige ligevægt meget lidt plausibel.⁹

Valgsituationen er ganske givet karakteriseret ved usikkerhed. Folk ved simpelthen ikke, hvad alle andre vil stemme på, og selv med meget præcise meningsmålinger – hvilket er sjældent ved post-konfliktvalg – vil det ikke være muligt at bestemme, hvorvidt ens egen stemme er afgørende eller ej. Således vil præsidentvalg efter al sandsynlighed også ende i den maksimalt voldelige ligevægt.

Modellen kunne her udvides med flere og forskellige typer af offentlige goder, men så længe den individuelle stemmeafgivelse ikke påvirker valgresultatet, ville dette ikke ændre ligevægten. Det samme gælder fremtidigt udbytte ved at have en civil leder frem for en militær leder. Ligeledes ville situationen være helt analog, hvis man i stedet lod en kandidat være i stand til at mindske volden, hvis denne fik mange stemmer. Dette ville også resultere i mere vold, jo færre stemmer denne person fik, og modellen ville forlive den samme. Endelig ville det ingen forskel gøre for konklusionen, hvis man lod krigsherren udøve en vis vold mod befolkningen, selvom han eller hun vandt valget.

Var det tilfældet, at krigsherrer udøvede den samme grad af vold, uanset om de blev valgt eller ej, ville det dog svække relevansen af modellen. Det er ikke en stor gåde, at folk nogle gange ikke stemmer på krigsherrer, hvis krigsherrer under alle omstændigheder fortsætter volden på samme blus. Dette forekommer imidlertid ikke særlig realistisk. Krigsherren vil givetvis bedrive en vis grad af terror og undertrykkelse for at fastholde sin position, men at opretholde et voldsniveau på linje med en krigstilstand, når man først har fået magten over staten, ville være uproduktivt. Formålet med at føre intrastatslig krig er jo som

oftest at opnå statsmagten, således at man kan ekspropriere yderligere fra befolkningen. Når dette mål først er nået, må incitamentet til vold alt andet lige være mindre. Selv den mest blodtørstige krigsherre saver ikke den gren over, han eller hun selv eksproprierer fra.

Modellen ville ligeledes give de samme konklusioner, men miste meget af sin relevans, i fald krigsherren alligevel ikke var i stand til at udøve vold, hvis han eller hun tabte valget. Dette kunne fx ske, såfremt et valgnederlag medførte et tab af afgørende allierede. Forholder det sig således, er det godt nyt for tilhængere af tidlige post-konfliktvalg, eftersom disse valg da vil være langt sikrere og ikke vil lede til genoptagelse af konflikt, uanset hvem der vinder. Givet resultaterne fra den empiriske litteratur om post-konfliktvalg nævnt i indledningen ser dette imidlertid ikke ud til at være tilfældet: Dårlige, bevæbnede tabere genoptager gang på gang konflikter over tabte valg (Brancati og Snyder, 2012; Collier, Hoefler og Söderbom, 2008; Flores og Nooruddin, 2012; Hansen, 2014). Det ville de simpelthen ikke have været i stand til, hvis valgresultatet havde frarøvet dem deres militære magt.

Denne indvending kan dog muligvis bidrage til at forklare, hvorfor sådanne bevæbnede, dårlige tabere *nogle gange* ikke genoptager konflikten. Trusler fra aktører, hvis militære kapabiliteter i meget høj grad afhænger af opportunistiske allierede, kan tænkes at være mindre troværdige. Fremtidige modeller over post-konfliktvalg kunne med fordel inddrage graden af allianceafhængighed i de ressourcer, en aktør kan benytte i en evt. konflikt over et tabt valg.

Endelig kunne det fremføres, at modellens konklusioner i lighed med de fleste andre formelle modeller bygger på en antagelse om strengt rationelle aktører, og at en lempelse af denne antagelse måske kunne få vælgerne til at stemme på krigsherren for dermed at opnå fred. Hvis man i modellen begrænser vælgerens rationalitet og lader dem tro, at deres individuelle stemme påvirker valgresultatet, kan man naturligvis producere et resultat, hvor de stemmer på krigsherren. Problemet med dette er først og fremmest, at vælgerne i så fald skal have meget begrænset rationalitet. Lige så snart de ved, at n er stort, vil de vide, at deres individuelle stemme ingen forskel gør, og de vil stemme på den civile kandidat igen for at opnå e . Derudover ville en sådan opsætning blot være langt mindre frugtbar. Et af denne artikels bidrag er netop at vise, at *selv* hvis man bevæbner vælgerne med perfekt information og fuld rationalitet samt antager, at de alle ønsker, at krigsherren bliver valgt, vil de ende med at stemme på den civile kandidat og udsætte sig selv for maksimal vold.

Hvad ligger i e ?

I ovenstående model er leddet e centralt, og de viste resultater fremkommer ikke uden dette led. Eftersom e spiller sådan en stor rolle i modellen, er det værd at diskutere i yderligere detaljer, hvad det kunne indeholde.

I Schuesslers teori om ekspressiv stemmeadfærd stemmer vælgere på bestemte kandidater for at udtrykke deres identitet; de stemmer X for at tilhøre den gruppe af personer, der stemmer X . Ovenfor antager jeg, at vælgere gerne vil tilhøre den gruppe af personer, der stemmer på en civil kandidat frem for en krigsherre. Denne antagelse er meningsfuld i mange post-konfliktvalg. Borgerkrige er langtrukne (Fearon, 2004; Newman, 2014) og ekstremt destruktive affærer, og de, som lider mest, er som regel civilbefolkningen (Collier, 2006). I sådanne kaotiske og brutale konflikter kommer få af de involverede parter ud på den anden side med rene hænder. De fleste rapporter om krigen i Liberia konkluderer da også, at alle sider var ansvarlige for meget alvorlige menneskerettighedsovertrædelser (Harris, 1999).

Således er det ikke svært at forestille sig, at borgere, der lige har lidt under en krigsherre, vil have svært ved at identificere sig med denne. Almindelig intuition er mere eller mindre på linje med overskriften fra *Baltimore Sun*: Man ville ikke forvente, at vælgere ville ønske at udtrykke deres identitet som folk-der-stemmer-på-krigsherrer. Tværtimod burde de efter flere års kampe være mere tilbøjelige til at identificere sig med kandidater, som ikke var associeret med krig. Når en krigsherre stiller op mod en civil kandidat, kunne borgerne se en stemme på den civile kandidat som en symbolsk stemme på fred – også selvom de er klar over, at deres egen stemme ingen indflydelse har på realiseringen af fred. Ekspressive vælgere i post-konfliktvalg vil givetvis ønske at være udøvere af fred frem for udøvere af krig.

Denne logik forklarer, hvorfor vælgere opnår det positive e -led ved at stemme på den civile kandidat og underbygger resultaterne udledt ovenfor. Men det er ikke den eneste mulige forklaring på leddet. En anden vigtig kilde til identitet blandt vælgere i post-konfliktsamfund kunne være medlemskab af etniske grupper.¹⁰ Både i den offentlige og i den videnskabelige debat bliver etnisk nationalisme ofte fremhævet som en vigtig kilde til gruppeidentitet og samhørighed (Blattman og Miguel, 2010). Etnicitet er en social relevant gruppeparameter i næsten alle lande i verden og bruges i vid udstrækning til at mobilisere støtte for bestemte partier eller kandidater. Partier organiseret omkring etniske skillelinjer er generelt udbredte og særligt i de regioner, der har oplevet mest intrastatslig konflikt, såsom Afrika syd for Sahara, Syd- og Sydøstasien og til en vis grad Østeuropa og de tidligere sovjetrepublikker (Fearon, 2006).

Horowitz indførte begrebet ”etnisk folketælling” eller ”etnisk vælgeradfærd”, som beskriver valg, hvor stammemæssige, sproglige eller racemæssige tilhørsforhold forudsiger stemmeafgivelse i så høj grad, at resultatet blot afspejler de etniske gruppers befolkningsandele (Horowitz, 1985). I modeller over etnisk vælgeradfærd antages individer ofte at stemme på eller støtte bestemte kandidater pga. den særbehandling, deres etniske gruppe vil modtage til gengæld (se fx Burgess et al., 2013; i Miquel, 2007), men ligesom andre instrumentelle modeller over vælgeradfærd ignorerer dette det faktum, at den enkelte vælgers beslutning ikke kan ændre valgresultatet. Hvis ikke hver vælgers stemme monitoreres, og afvigelser sanktioneres, vil rationelle vælgere ikke blive påvirket af forventede policies. Eksisterer der imidlertid stærke etniske identiteter, kan vælgere bekræfte deres gruppemedlemskab ved at stemme på en kandidat af samme etnicitet. Således kan *e*-leddet indeholde etnisk overlap.

Etnisk vælgeradfærd giver en plausibel forklaring på *e*-leddet, men det giver ikke nogen indikation på, hvorfor det skulle være associeret med den civile kandidat frem for krigsherren. Faktisk kan etnisk vælgeradfærd hjælpe med at forklare, hvorfor krigsherrer nogle gange vinder valg; og måske hvorfor Charles Taylor gjorde det i Liberia i 1997, selvom der var civile kandidater nok at stemme på.

Taylor spillede på etnisk identitet under både sin militære kampagne og sin valgkampagne. Hans far var americano-liberianer, og han blev selv anset for at være americano-liberianer det meste af sit liv, men i starten af 1990'erne begyndte han at fremhæve sin mors gola-herkomst og skiftede også sit mellemnavn fra McArthur til Ghankay. Umiddelbart inden præsidentvalget tilføjede han et stammenavn mere, Jarkbana, og han ser endda ud til at være blevet genfødt kristen lige før valgdagen (Harris, 1999).

I de tidligere faser af krigen gik Taylors hær, NPFL, endvidere primært efter mandingoerne og krahnerne; forholdsvis små etniske grupper som havde været allieret med det tidligere regime, og som generelt blev anset for at have opnået uretmæssig indflydelse i Liberias militære og kommercielle sektorer (Konneh, 1996). Ved valget i 1997 havde Taylor således fremhævet både sin in-group og sin out-group, hvilket sandsynligvis har faciliteret etnisk identifikation (Schuessler, 2000).

Endelig håndterede oppositionen ikke spillet om den etniske identifikation nær så overløbet eller effektivt. Taylors modstandere var splittede og kunne ikke mønstre en sammenhængende etnisk baseret platform. De fleste sigtede ikke så bredt som Taylor og fokuserede i stedet på en enkelt gruppe, hvilket gjorde det besværligt at oparbejde megen støtte i det etnisk diverse Liberia. Taylors største konkurrent og nuværende præsident, Ellen Johnson Sirleaf, lagde mest

vægt på de mere veluddannede americo-liberianere i byerne, mens nogle af de mere betydningsfulde af de øvrige krigsherrekandidater såsom George Boley og G.V. Kromah næsten udelukkende appellerede til deres egne etniske grupper, henholdsvis krahnerne og mandingoerne (Harris, 1999).

En fortolkning af valget i 1997 er således, at Taylor sikrede sig, at *e*-leddet var på hans side; på trods af hans rolle som krigsherre. Hvis krigsherrer derimod ikke har en stærk etnisk base og er i stand til at udnytte den til etnisk identifikation, er det sandsynligt, at vælgere i post-konfliktvalg vil foretrække at bruge deres stemme til at udtrykke et tilhørsforhold til gruppen af personer, der stemmer på fred. I sådanne tilfælde forudsiger ovenstående model, at selvom alle vælgere foretrækker, at krigsherren vinder, ender de alligevel alle med at free-ride, og krigsherren udsætter dem derfor for den maksimale mængde vold.

Konklusion

I den nyere post-konfliktlitteratur fremføres det ofte, at tidlige post-konfliktvalg er farlige, fordi væbnede kandidater, som ikke får tilstrækkeligt med stemmer, har tendens til at genoptage konflikten. Det efterlader os med spørgsmålet om, hvorfor rationelle vælgere så ikke blot stemmer på de truende kandidater og dermed forhindrer volden i at vende tilbage. Motiveret af dette spørgsmål har denne artikel udviklet en simpel model over vælgeradfærd i valg, hvor en af kandidaterne truer med vold, hvis han eller hun ikke får tilstrækkeligt med stemmer.

I modsætning til de fleste modeller over valg i skyggen af vold fokuserede modellen på den individuelle vælgers beslutning. Den satte stemmeafgivelsen op som et valg mellem en civil kandidat og en krigsherre. Disse to adskilte sig udelukkende fra hinanden ved, at krigsherren ville udøve vold mod vælgerne i omvendt proportion med antallet af stemmer denne modtog, mens den civile kandidat ville forholde sig fredeligt uanset udfaldet af valget.

Dette gav vælgerne et kollektivt incitament til at stemme på krigsherren og undgå vold, men eftersom hvert individs valg ikke havde nogen indflydelse på valgresultatet, og folk opnåede ekspressiv nytte ved at stemme på den civile kandidat, opstod der et free-riding-problem. Alle vælgere havde individuelt incitament til at "snyde" og stemme på den civile kandidat, hvilket medførte en ligevægt, hvor ingen stemte på krigsherren, som til gengæld udøvede den maksimale mængde vold mod vælgerne. Derefter blev det vist, at modellen ville ende i denne ligevægt, uanset om valget foregik i et parlamentarisk eller et præsidentielt system, da den teoretisk mulige afgørende vælger i præsidentielle systemer var ekstremt sårbar over for begrænset information.

Artiklen rundede af med at diskutere, hvad der kunne ligge bag vælgernes ekspressive nytte. Her blev der argumenteret for, at antagelsen om, at vælgere kun drog ekspressiv nytte af at stemme på den civile kandidat, gav mening for mange post-konfliktvalg, fordi vælgerne ville være utilbøjelige til at identificere sig med en kandidat, der var ansvarlig for den foregående krigs død og ødelæggelse. Etnisk vælgeradfærd blev endelig fremført som en mulig alternativ kilde til ekspressiv nytte, som kunne bidrage til at forklare cases som valget i Liberia i 1997, hvor krigsherren rent faktisk vandt.

Artiklens kraftigt stiliserede model bidrager med en alternativ måde at betragte valg i konfliktzoner på, som tager udgangspunkt i den enkelte vælgers beslutning frem for i monolitiske grupper. Indsigter fra litteraturen om vælgeradfærd og klassiske free-riding-problemer understreger, hvordan vælgere, der er ude af stand til at koordinere, kan ende med gentagne gange at få konflikter til at genoptages, fordi militært magtfulde aktører ikke gives tilsvarende politisk magt.

En sådan logik hjælper med at forklare, hvorfor tidlige post-konfliktvalg ser ud til at være særdeles farlige (Brancati og Snyder, 2012; Flores og Nooruddin, 2012; Hansen, 2014): Rationelle vælgere kan ikke koordinere om at stemme på bevæbnede kandidater, og disse tilsidesætter så valgresultatet og fortsætter deres higen efter politisk magt med voldelige midler. Dette føjer endnu en stemme til litteraturens generelt negative syn på post-konfliktvalg (Matanock, 2013), men det fremhæver også nogle af de mikrodynamikker, som muligvis kan afhjælpe problemet. Hvis målet er at undgå vold, må free-riding-problemet i at stemme på krigsherren løses.

Her kan løsningen med selektive incitament givet i Olson (1965) være anvendelig. Hvis vælgere kompenseres for at stemme på krigsherren eller sanktioneres for ikke at gøre det, kan en mindre voldelig ligevægt opstå. En måde, hvorpå sidstnævnte kunne foregå, er ved at krænke stemmehemmeligheden. Eftersom krigsherren givetvis har en komparativ fordel i voldsudøvelse, kan han eller hun tilbyde større selektivt incitament end den civile kandidat, hvis borgernes beslutning i stemmeboksen afsløres. Sådan monitorering af valg-handlingen ville give krigsherren mulighed for at sanktionere vælgere, der "snyder" og således forhindre den voldelige ligevægt i at opstå.¹¹ Faktisk krænkelser af stemmehemmelighed er måske ikke engang nødvendig, hvis vælgerne blot har mistanke om, at dette foregår, således at de stadig ændrer deres valg i forventning om sanktioner. Nyere survey-forskning indikerer, at sådanne mistanker kan være ganske udbredte (Gerber et al., 2013).

At krænke stemmehemmeligheden og tillade krigsherrer at true befolkningen til at stemme på dem er naturligvis ikke særlig ønskværdigt, og selvom det

måtte forhindre borgerkrig på kort sigt, kan krigerherrens valgsejr på længere sigt også resultere i ikke ubetydelig undertrykkelse og terror. Derfor er det givetvis at foretrække helt at undgå at afholde disse tidlige post-konfliktvalg, hvor risikoen for, at taberen genoptager volden, er overhængende.

Appendiks

Bevis for Udsagn 1. Antag, at alle individer stemmer på den civile kandidat, således at $v_i = 0$ for $i \in \{1, 2, \dots, n\}$. Hvis vælger i afviger fra dette og stemmer på krigsherren, vil han eller hun opnå:

$$\Leftrightarrow f\left(\frac{1}{n} \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^{n-1} v_j + \frac{1}{n} v_i\right) + (1 - v_i)e$$

$$f\left(\frac{1}{n} \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^{n-1} 0 + \frac{1}{n} 1\right) + (1 - 1)e = f\left(\frac{1}{n}\right)$$

Hvis vælger i ikke afviger, opnår han eller hun:

$$f\left(\frac{1}{n} \sum_{j=1}^n v_j\right) + (1 - v_i)e$$

$\Leftrightarrow$

$$f\left(\frac{1}{n} \sum_{j=1}^n 0\right) + (1 - 0)e = e$$

Altså står valget mellem at modtage e eller $f\left(\frac{1}{n}\right)$. Eftersom f er en tiltagende funktion mellem 0 og 1, vil $f\left(\frac{1}{n}\right) \rightarrow 0$ når $n \rightarrow \infty$. Da $e > 0$, har vi, at $e > f\left(\frac{1}{n}\right)$ for tilstrækkeligt stort n , hvorved Udsagn 1 er bevist.

Bevis for Udsagn 2. Antag, at $\bar{v}$ er sådan, at $\bar{v} \leq \bar{v}^*$ og $\bar{v} + \frac{1}{n} > \bar{v}^*$. Således vil enhver i , der stemmer 0 være afgørende i betydningen beskrevet i teksten. Hvis en afgørende vælger beslutter sig for at stemme på krigsherren, vil han eller hun opnå følgende udbytte:

$$f\left(\bar{v}^* + \frac{1}{n}v_i\right) + (1-v_i)e$$

$\Leftrightarrow$

$$f\left(\bar{v}^* + \frac{1}{n}1\right) + (1-1)e = 1$$

Mens han eller hun opnår følgende ved at blive på 0:

$$f\left(\bar{v}^* + \frac{1}{n}0\right) + (1-0)e = e$$

Enhver afgørende vælger står derfor mellem 1 og e , og hvis $e < 1$, vil han eller hun stemme på krigsherren, som derpå vinder præsidentvalget. Beslutningen for enhver i , der stemmer 1, er analog.

Noter

1. Jeg takker Jacob Gerner Hariri, Martin Vinæs Larsen, James Fearon, Peter Thisted Dinesen, Kristian Skrede Gleditsch, Anders Wivel, Svend-Erik Skaaning og Lasse Lykke Rørbæk samt en anonym reviewer for hjælpsomme kommentarer. Alle fejl er mine egne.
2. Forskellige forfattere giver forskellige estimater. Lowenkopf (1995) fremstiller gruppen som bestående af 250 soldater, mens Ellis (1995) blot noterer 100.
3. En detaljeret analyse af valget i Liberia i 1997 kan findes i Harris (1999) eller Kieh (2011).
4. Empiriske eksempler på dette kan fx findes efter valgene i Angola i 1992, i Burundi i 1993, i Cambodia i 1993 eller i Ægypten i 2011.
5. Mulige undtagelser kan findes i Jack Snyders (2000) studie af demokratiserings effekt på krig generelt eller i dele af litteraturen omkring demokratiniveau og borgerkrig (se fx Hegre et al., 2001).
6. Se Przeworski, Rivero og Xi (2014) for en model, der inkorporerer dette.
7. Denne opsætning trækker kraftigt på free-riding-problemet i Neeman (1999).
8. Beviser for dette og følgende udsagn findes i appendikset.
9. Se Neeman (1999) for formalisering og bevis for effekten af usikkerhed på free-riding.
10. En tredje kilde til ekspressiv nytte kunne være politiske partier; se fx debatten om partiidentifikation fra Campbell et al. (1996) og frem.
11. Et eksempel fra den virkelige verden på sådan institutionaliseret krænkelser af stemmehemmelighed kan findes i Zimbabwe, hvor den valgtilforordnede sætter et mærke på stemmesedlen, inden vælgeren træder ind i boksen. Den valgtilforordnede tjekker så dette mærke (og dermed potentielt hele stemmesedlen), når vælgeren kommer ud igen (Zimbabwe Law Development Commission, 2013: Del XIII, Sektion 57).

Litteratur

- Best, Kenneth Y. (1997). What were Liberians thinking? How did Charles Taylor win last month's voting by such a large margin? *Baltimore Sun*, http://articles.baltimore-sun.com/1997-08-03/news/1997215007_1_liberian-civil-war-charles-taylor-voted-for-taylor (20. juli, 2014).
- Blattman, Christopher og Edward Miguel (2010). Civil war. *Journal of Economic Literature* 48 (1): 3-57.
- Brancati, Dawn og Jack L. Snyder (2012). Time to kill: the impact of election timing on postconflict stability. *Journal of Conflict Resolution* 57 (5): 822-853.
- Brennan, Geoffrey og James Buchanan (1984). Voter choice: Evaluating political alternatives. *American Behavioral Scientist* 28 (2): 185-201.

- Burgess, Robin, Remi Jedwab, Edward Miguel og Ameet Morjaria (2013). The value of democracy: evidence from road building in Kenya. *NBER Working Paper No. 19398*.
- Campbell, Angus, Philip E. Converse, Warren E. Miller og E. Donald (1966). *The American Voter*. New York: Wiley.
- Chacón, Mario, James A Robinson og Ragnar Torvik (2011). When is democracy an equilibrium? Theory and evidence from Colombia's La Violencia. *Journal of Conflict Resolution* 55 (3): 366-396.
- Collier, Paul (2006). Economic causes of civil conflict and their implications for policy. *Working Paper*, Department of Economics, Oxford University.
- Collier, Paul, Anke Hoeffler og Måns Söderbom (2008). Post-conflict risks. *Journal of Peace Research* 45 (4): 461-478.
- Downs, Anthony (1957). *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper.
- Dunning, Thad (2011). Fighting and voting: violent conflict and electoral politics. *Journal of Conflict Resolution* 55 (3): 327-339.
- Ellis, Stephen (1995). Liberia 1989-1994: a study of ethnic and spiritual violence. *African Affairs* 94 (375): 165-197.
- Fearon, James D. (2004). Why do some civil wars last so much longer than others? *Journal of Peace Research* 41 (3): 275-301.
- Fearon, James D. (2006). *Ethnic Mobilization and Ethnic Violence*. Oxford: Oxford University Press.
- Fiorina, Morris P. (1975). Formal models in political science. *American Journal of Political Science* 19 (1): 133-159.
- Flores, Thomas E. og Irfan Nooruddin (2012). The effect of elections on postconflict peace and reconstruction. *The Journal of Politics* 74 (2): 558-570.
- Frey, Bruno S. og Alois Stutzer (2005). Beyond outcomes: measuring procedural utility. *Oxford Economic Papers* 57 (1): 90-111.
- Gerber, Alan S., Gregory A Huber, David Doherty og Conor M Dowling (2013). Is there a secret ballot? Ballot secrecy perceptions and their implications for voting behaviour. *British Journal of Political Science* 43 (1): 77-102.
- Hansen, Bertel T. (2014). The head that wears a crown – the impact on civil war of the presidency shifting between ethnic groups. Paper præsenteret på Workshop on Democracy, State, and Conflict, Aarhus Universitet, 5.-6. december.
- Hardin, Russell (1982). *Collective Action*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Harris, David (1999). From "warlord" to "democratic" president: How Charles Taylor won the 1997 Liberian elections. *The Journal of Modern African Studies* 37 (3): 431-455.

- Hegre, Håvard, Tanja Ellingsen, Scott Gates og Nils Petter Gledditsch (2001). Toward a democratic civil peace? Democracy, political change, and civil war, 1816-1992. *American Political Science Review* 95 (1): 33-48.
- Hirschman, Albert O. (1971). *A Bias for Hope: Essays on Development and Latin America*. New Haven: Yale University Press.
- Horowitz, Donald L. (1985). *Ethnic Groups in Conflict*. Oakland: University of California press.
- i Miquel, Gerard P. (2007). The control of politicians in divided societies: the politics of fear. *The Review of Economic Studies* 74 (4): 1259-1274.
- Kieh, George K. (2011). Warlords, politicians and the post-first civil war election in Liberia. *African and Asian Studies* 10 (2-3): 2-3.
- Konneh, Augustine (1996). *Religion, Commerce, and the Integration of the Mandingo in Liberia*. Leinham: University Press of America.
- Kumar, Krishna (1998). *Postconflict Elections and International Assistance*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- La Ferrara, Eliana og Robert H. Bates (2001). Political competition in weak states. *Economics & Politics* 13 (2): 159-184.
- Lowenkopf, Martin (1995). *Liberia: Putting the State Back Together*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Matanock, Aila M. (2013). Bullets for ballots: examining the effect of electoral participation on conflict recurrence. *Working paper*.
- Neeman, Zvika (1999) The freedom to contract and the free-rider problem. *Journal of Law, Economics, and Organization* 15 (3): 685-703.
- Newman, Edward (2014). *Understanding Civil Wars: Continuity and Change in Intra-state Conflict*. London: Routledge.
- Olson, Mancur (1965). *The Logic of Collective Action*. Cambridge: Harvard University Press.
- Przeworski, Adam, Gonzalo Rivero, og Tianyang Xi (2014). Elections under the shadow of force. *Working Paper*.
- Riker, William H. og Peter C. Ordeshook (1968). A theory of the calculus of voting. *American Political Science Review* 62 (1): 25-42.
- Rosenstone, Steven og John M. Hansen (1993). *Mobilization, Participation and Democracy in America*. New York: Macmillan.
- Schuessler, Alexander A. (2000). Expressive voting. *Rationality and Society* 12 (1): 87-119.
- Snyder, Jack L. (2000). *From Voting to Violence: Democratization and Nationalist Conflict*. New York: W. W. Norton.
- Steele, Abbey (2011). Electing displacement: political cleansing in Apartadó, Colombia. *Journal of Conflict Resolution* 55 (3): 423-445.

- Walter, Barbara F. (1999). Designing transitions from civil war: demobilization, democratization, and commitments to peace. *International Security* 24 (1): 127-155.
- Wantchekon, Leonard og Zvika Neeman (2002). A theory of post-civil war democratization. *Journal of Theoretical Politics* 14 (4): 439-464.
- Wantchekon, Leonard (2004). The paradox of "warlord" democracy: a theoretical investigation. *American Political Science Review* 98 (1): 17-33.
- Wilson, James Q. (1974). *Political Organizations*. Princeton: Princeton University Press.
- Zimbabwe Law Development Commission (2013). *Electoral Act*. <http://www.zec.gov.zw/electoral-act> (25. juli, 2014).